

tepav

Ocak 2021 Sayı |19

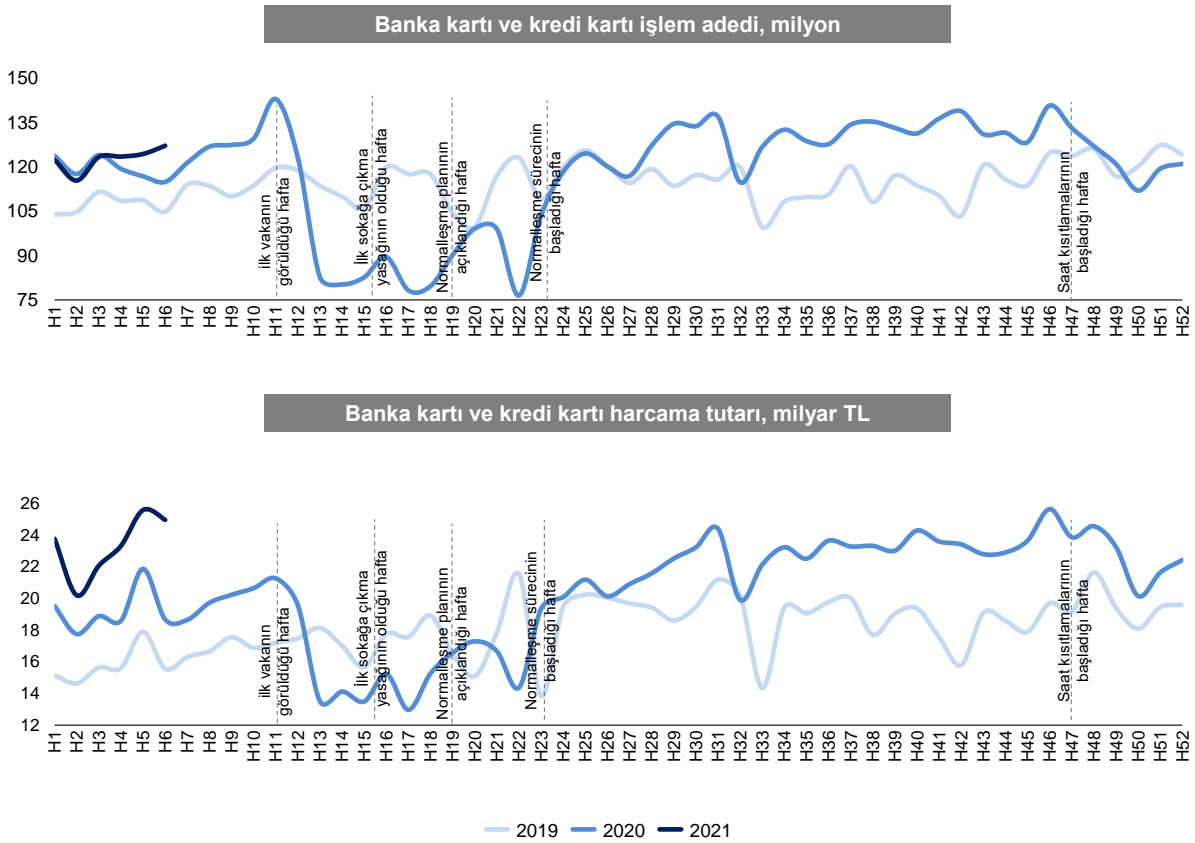
Kartlı Harcamalar Bülteni

Ocak ayında kartlı harcamalar arttı, harcamaların yüzde 27'si internet üzerinden yapıldı.

Ocak ayında kartlı harcamalar tutar ve işlem adedi olarak artmış ve Aralık ayında yaşanan düşüşü telafi etmiştir.

COVID-19 salgınının toplum sağlığı ve kamu düzeni açısından oluşturduğu riskleri yönetmeye yönelik 20 Kasım 2020 tarihinde alınan toplumsal hareketliliği kısıtlayıcı önlemler, 1 Aralık 2020 itibarıyla, akşam saatleri ile hafta sonu genel sokağa çıkma yasaklarının gündeme gelmesiyle sıkılaştırılmıştır. İlgili tedbirlerin etkisiyle Aralık ayında düşüş yaşanan kartlı harcamalarda, Ocak ayında artış gözlenmiştir. Nitekim yeni yılın ilk haftası 1 Ocak haftasında harcama tutarı yüzde 6 artarken, 8 Ocak haftasında yüzde 15 azalmıştır. 15, 22 ve 29 Ocak haftaları ise artış ile tamamlanmıştır. İşlem adedi tarafında da benzer eğilim görülürken, değişim oranları daha sınırlıdır (Şekil 1).

Şekil 1 - Banka kartı ve kredi kartı işlem adedi ve harcama tutarı, 2019 – 2021*

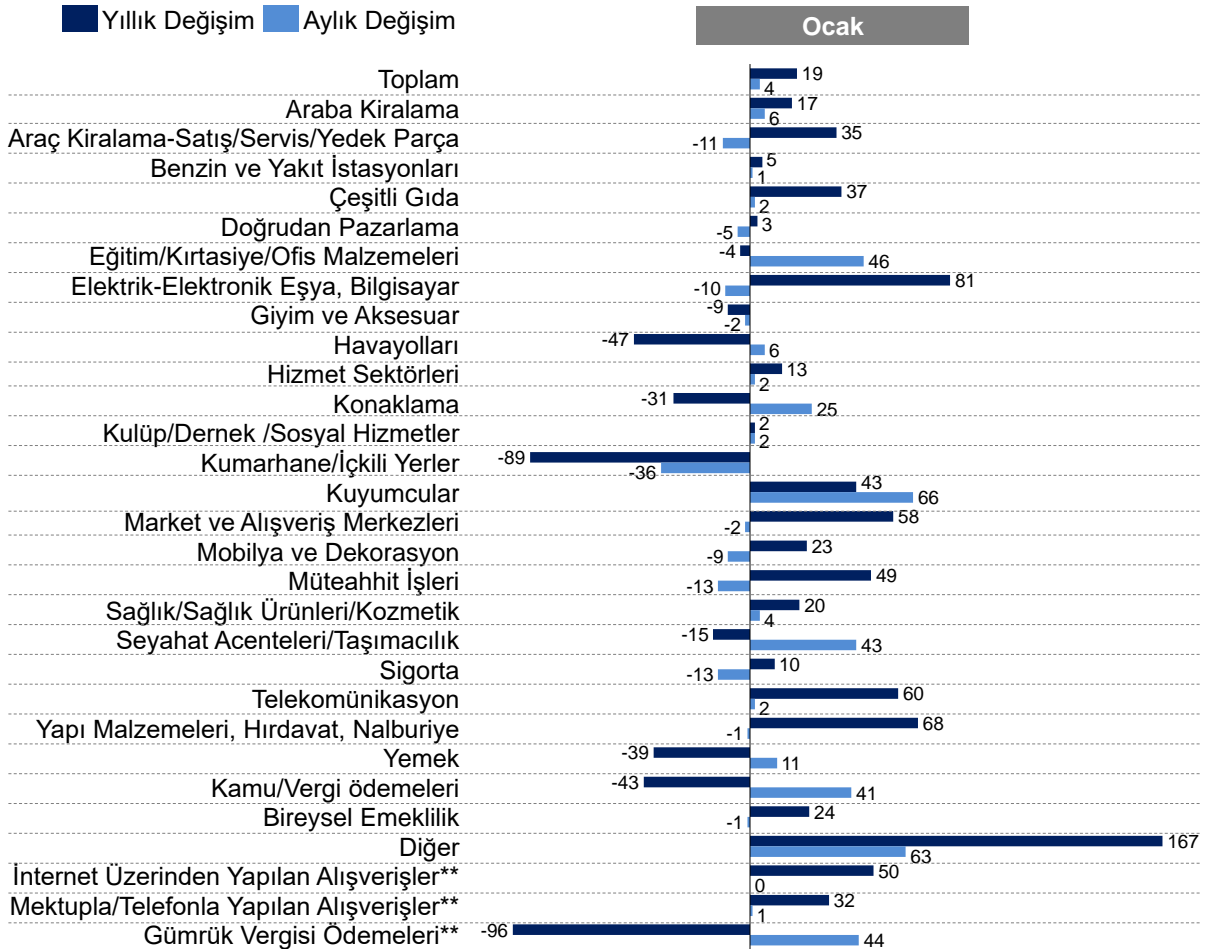
Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

(*) 2019 yılı değerleri, 4 Ocak - 27 Aralık 2019; 2020 yılı değerleri, 3 Ocak – 25 Aralık 2020; 2021 değerleri; 1 Ocak – 5 Şubat 2021 tarihlerini kapsamaktadır.

Ocak ayında harcama gruplarının yarısından fazlası bir önceki aya göre yükselmiştir.

Ocak ayı genelinde toplam harcama tutarlarının yüzde 4 düzeyinde arttığı; 26 harcama grubundan 15'inde artışın gerçekleştiği görülmüştür. Bu grupta altın fiyatlarında yaşanan düşüşten kaynaklı kuyumculuk harcamaları, yarıyıl tatilinin bitmesi ve yeni dönemin başlamasıyla ilişkili olarak eğitim harcamaları ile gıda ve market alışverişleri gibi zorunlu giderlerin yanı sıra seyahat ve turizm giderleri yer alırken, Motorlu Taşıtlar Vergisi Ocak ayı taksiti ödemeleri nedeniyle ilgili kalemlerde de artışların kaydedildiği görülmektedir. Diğer taraftan, kapalı olmaları nedeniyle kumarhane/içkili yerler en fazla daralan (yüzde -36) harcama grubu olurken, sigorta ile müteahhitlik işleri harcamaları da gerileme kaydetmiştir (Şekil 2).

Şekil 1 - Banka kartı ve kredi kartı ile yapılan harcama tutarının aylık ve yıllık değişimleri (Ocak 2021), % *

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

(*) Sektör kategorilerine ilişkin ayrıntılı bilgiye ulaşmak için bakınız:

https://evds2.tcmb.gov.tr/help/videos/Metaveri_K_Kartlari_Harcama_Tutari.pdf

(**) İnternet üzerinden yapılan alışverişler, mektupla/telefonla yapılan alışverişler ve gümrük vergisi ödemeleri ayrı bir harcama kalemi olmayıp, alışveriş yöntemini ifade etmektedir.

Kartlı harcamalar Ocak ayında yıllık bazda da artmıştır ancak, seyahat, konaklama ve yiyecek gibi hizmet sektörlerinde olumsuz seyir devam etmektedir.

Ocak ayında toplam kartlı harcamalar geçen yıla göre yüzde 19 oranında artmıştır. Söz konusu artışın Haziran-Temmuz dönemi ve Aralık ayında görülen artışın üzerinde olması dikkat çekmekte ve salgının ikinci dalgasına daha hazırlıklı olduğunu düşündürmektedir. Harcama gruplarına göre bakıldığında, kalemlerin 1/3'ünde yıllık olarak gerileme gözlenmiştir. Diğer bir ifadeyle, kumarhane/içkili yerler (yüzde -89), havayolları (yüzde -47), kamu/vergi ödemeleri (yüzde -43), yemek (yüzde -39), konaklama (yüzde -31) ve seyahat acenteleri/taşımacılık (yüzde -15) harcamalarında önemli düşüşler gözlenmektedir. Artışların yoğunlaştığı kalemler de; diğer (yüzde 167), elektrik-elektronik eşya, bilgisayar (yüzde 81), yapı malzemeleri, hırdavat, nalburiye (yüzde 68) ve telekomünikasyon (yüzde 60) ile çeşitli gıda (yüzde 37) ve market/alışveriş merkezleri (yüzde 58) gibi zorunlu harcamaları içermektedir (Şekil 2 ve Şekil 3).

Şekil 3 - Banka kartı ve kredi kartı ile yapılan harcama tutarlarının yıllık değişimi (Mart 2020 – Ocak 2021), % *

	Mar.20	Nis.20	May.20	Haz.20	Tem.20	Ağu.20	Eyl.20	Eki.20	Kas.20	Ara.20	Oca.21
Toplam	3,9%	-17,7%	-11,7%	10,0%	16,1%	19,6%	22,6%	29,7%	24,4%	15,3%	19,0%
Araba Kiralama	-2,8%	-54,6%	-46,3%	-17,6%	0,2%	24,0%	35,7%	52,0%	34,2%	8,0%	17,0%
Araç Kiralama-Satış/Servis/Yedek Parça	11,1%	-14,8%	-2,3%	47,5%	41,7%	50,7%	51,9%	50,2%	42,8%	28,9%	35,1%
Benzin ve Yakıt İstasyonları	-12,1%	-44,9%	-40,6%	-20,4%	-1,3%	2,1%	8,1%	15,5%	13,1%	1,4%	5,3%
Çeşitli Gıda	24,5%	14,8%	13,6%	22,3%	26,0%	23,6%	31,5%	35,2%	32,0%	29,5%	37,2%
Doğrudan Pazarlama	25,7%	12,1%	24,8%	38,6%	16,8%	18,3%	19,5%	21,8%	28,2%	14,4%	2,6%
Eğitim / Kırtasiye / Ofis Malzemeleri	-17,8%	-36,4%	-26,5%	10,0%	12,3%	-11,3%	1,2%	30,7%	1,5%	-12,2%	-3,9%
Elektrik-Elektronik Eşya, Bilgisayar	28,0%	48,2%	75,1%	100,7%	90,3%	105,1%	122,0%	119,0%	89,7%	93,0%	80,6%
Giyim ve Aksesuar	-22,9%	-65,2%	-43,6%	-9,6%	29,2%	0,4%	6,1%	24,0%	5,5%	-17,2%	-9,5%
Havayolları	-47,4%	-95,3%	-88,7%	-64,7%	-44,3%	-29,0%	-33,5%	-33,1%	-39,3%	-41,1%	-46,8%
Hizmet Sektörleri	10,4%	-8,5%	0,0%	20,7%	13,4%	24,6%	21,9%	22,4%	18,7%	9,0%	13,4%
Konaklama	-41,6%	-93,9%	-90,2%	-71,1%	-36,4%	-10,7%	-1,1%	0,4%	-20,6%	-41,2%	-30,9%
Kulüp / Dernek /Sosyal Hizmetler	4,5%	-16,3%	-4,8%	-18,2%	90,5%	-42,5%	8,7%	35,0%	19,8%	8,7%	1,8%
Kumarhane /İçkili Yerler	-28,7%	-91,5%	-86,8%	-59,5%	-31,2%	-17,8%	-15,9%	-22,4%	-65,3%	-90,7%	-89,2%
Kuyumcular	-5,8%	-70,4%	-46,7%	-21,6%	3,2%	8,1%	-1,8%	-20,3%	-26,3%	-26,1%	42,8%
Market ve Alışveriş Merkezleri	43,9%	44,2%	39,2%	36,1%	38,7%	41,5%	43,3%	61,9%	56,8%	57,4%	58,1%
Mobilya ve Dekorasyon	-6,0%	-29,4%	-0,7%	42,7%	41,1%	46,5%	40,7%	51,5%	44,6%	22,5%	22,7%
Müteahhit İşleri	11,1%	-6,3%	5,4%	60,6%	39,1%	72,8%	50,4%	56,4%	203,0%	46,1%	49,4%
Sağlık/Sağlık Ürünleri/Kozmetik	13,5%	-34,4%	-22,0%	25,6%	26,8%	41,4%	41,7%	37,3%	34,6%	18,2%	20,1%
Seyahat Acenteleri/Taşımacılık	-40,9%	-81,8%	-80,3%	-60,6%	-43,8%	-45,8%	-40,6%	-32,1%	-35,2%	-35,3%	-14,9%
Sigorta	14,1%	-1,9%	-0,5%	42,4%	27,4%	27,5%	26,1%	29,4%	18,3%	14,2%	10,1%
Telekomünikasyon	-1,3%	-0,1%	6,7%	16,4%	46,3%	58,4%	62,2%	60,0%	51,3%	50,6%	60,1%
Yapı Malzemeleri, Hırdavat, Nalburiye	12,0%	-12,3%	1,6%	55,9%	36,5%	65,0%	54,5%	55,2%	52,6%	45,7%	68,4%
Yemek	-19,2%	-76,9%	-67,0%	-23,9%	7,2%	16,0%	22,2%	23,3%	-10,4%	-44,9%	-39,5%
Kamu/Vergi ödemeleri	-27,7%	-47,6%	-47,5%	-46,1%	-41,8%	-39,3%	-57,4%	-56,8%	-50,5%	-40,1%	-42,7%
Bireysel Emeklilik	7,6%	10,0%	0,8%	11,2%	10,1%	5,9%	17,3%	9,3%	14,0%	21,3%	24,0%
Diğer	21,4%	18,4%	27,8%	47,1%	68,3%	63,5%	40,9%	44,6%	73,4%	60,8%	166,6%
İnternet Üzerinden Yapılan Alışverişler**	10,0%	19,1%	25,6%	43,9%	34,2%	41,7%	50,9%	58,7%	57,7%	61,9%	50,2%
Mektupla/Telefonla Yapılan Alışverişler**	6,1%	-7,3%	-7,9%	14,0%	5,7%	12,1%	29,3%	44,0%	40,2%	33,6%	31,7%
Gümrük Vergisi Ödemeleri**	-32,1%	-71,4%	-68,8%	-97,7%	-96,9%	-96,1%	-96,6%	-93,7%	-97,2%	-96,3%	-95,5%

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

(*) İslı haritasında açık mavi ilgili sektörün aylar içindeki en yüksek değerlerini, koyu mavi ise en düşük değerlerini göstermektedir.

(**) İnternet üzerinden yapılan alışverişler, mektupla/telefonla yapılan alışverişler ve gümrük vergisi ödemeleri ayrı bir harcama kalemi olmayıp, alışveriş yöntemini ifade etmektedir.

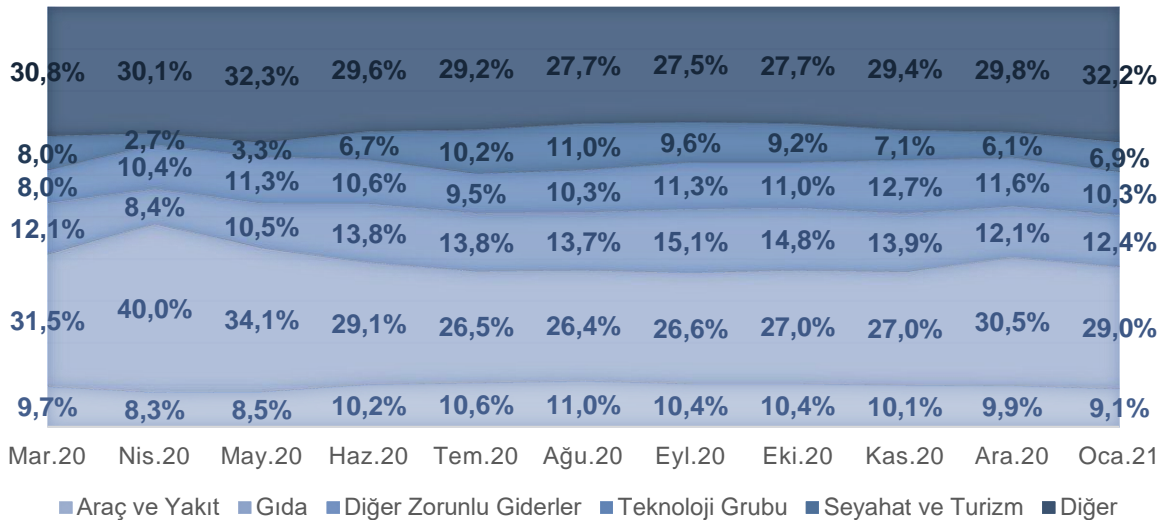
Gıda harcamalarının payı Ocak ayında gerilemiştir.

Salgının başlangıcı olan Mart ayı sonrasında kartlı harcamaların genel seyri incelendiğinde, ilgili aylar boyunca sürekli ve yüksek artış kaydeden harcama gruplarının gıda gibi zorunlu gider kalemleri ile bilgisayar gibi teknolojik ürünleri kapsadığı dikkat çekmektedir. Diğer bir ifadeyle, bu gruptaki harcamalar; çeşitli gıda (yüzde 14-37 aralığında), market ve alışveriş merkezleri (yüzde 36-62 aralığında), doğrudan pazarlama (yüzde 12-39 aralığında) ile elektrik-elektronik eşya ve bilgisayar (yüzde 28-122 aralığında) kapsamaktadır. Dağılımlara bakıldığında, kartlı harcamalar içinde en büyük kalem olan gıda harcamalarının payının, salgının ilk döneminde yüzde 40 düzeyine kadar çıktığı, sonrasında yaşanan dalgalanmanın ardından Ocak ayında yüzde 29 seviyesine kadar gerilediği dikkat çekmektedir. Öte yandan, teknoloji grubu harcamalarının payı pandemiyle birlikte kalıcı olarak artmıştır (Şekil 3 ve Şekil 4).

Kartlı harcamalarda turizm ve seyahat ile ilgili kalemlerin payı Ocak ayında da düşüktür.

Bu dönemde en hızlı daralan ve yıl sonuna kadar bu seyri koruyan harcama grupları ise havayolları (yüzde -29 ile -95 aralığında), kumarhane/içkili yerler (yüzde -16 ile -92 aralığında) ve seyahat acenteleri/taşımacılık (yüzde -32 ile -82 aralığında) harcamaları kalemleridir. Seyahat ve turizm ile ilgili kalemlerin toplam harcamalar içindeki payı salgının ilk döneminde yüzde 3'ün altına gerilemiş ancak, tedbirlerin kaldırılması ve tatil döneminin başlaması ile birlikte yaz aylarında yüzde 10'u aşmıştır. Ocak ayında ise bu oran yüzde 6,9'dur (Şekil 3 ve Şekil 4).

Şekil 4 - Banka kartı ve kredi kartı ile yapılan harcamaların dağılımı (Mart 2020-Ocak 2021), % *

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

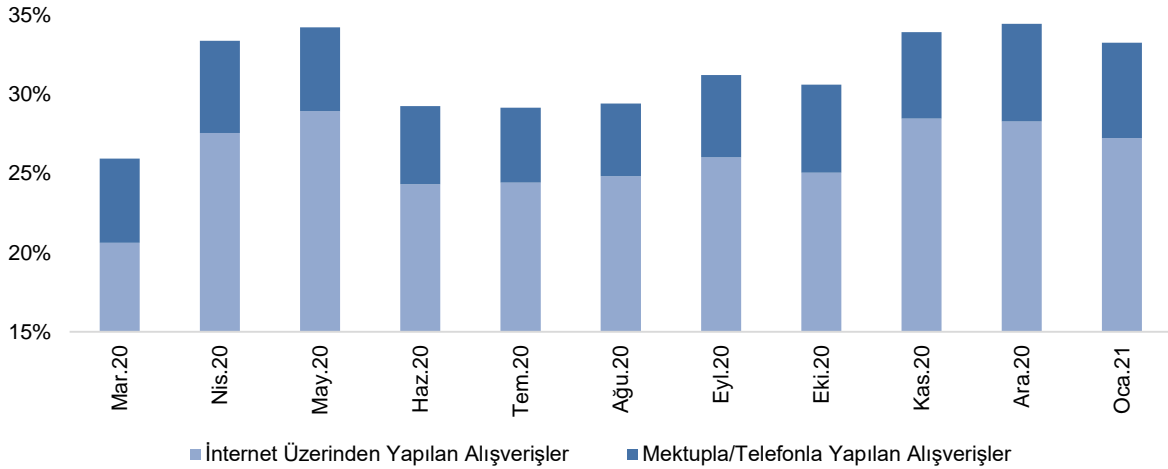
(*) Gıda: Çeşitli gıda ile market ve alışveriş merkezleri, Diğer Zorunlu Giderler: Eğitim, kırtasiye ve ofis malzemeleri, giyim ve aksesuar ile sağlık, sağlık ürünleri ve kozmetik, Araç ve Yakıt: Araba kiralama, araç kiralama-satış, servis ve yedek parça, benzin ve yakıt istasyonları, Seyahat ve Turizm: Havayolları, konaklama, kulüp, dernek ve sosyal hizmetler, kumarhane ve içkili yerler, seyahat acenteleri ve taşımacılık ile yemek,

Teknoloji Grubu: Elektrik-elektronik eşya, bilgisayar ve telekomünikasyonu kapsamaktadır. Diğer tüm harcama başlıkları "Diğer" altında toplulaştırılmıştır.

Ocak ayında internet üzerinden ve mektupla/telefonla yapılan alışverişlerin payı yüzde 33'tür.

Salgın döneminde iş yerleri ve alışveriş merkezlerinin kapanması ve sokağa çıkma yasaklarının uygulanması gibi toplumsal hareketliliği kısıtlayan önlemler, online alışverişlerin önemli oranda artmasına neden olmuştur. İlgili tedbirlerin kalkmasına rağmen, söz konusu artışların hızlanarak sürmesi, tüketici davranışında kalıcı bir değişimi düşündürmektedir. Nitekim, Mart ayında internet üzerinden yapılan alışverişlerin aylık artışı yüzde 10 iken, Aralık ayında bu oran yüzde 62'ye çıkmıştır. Ocak ayında bu oran yüzde 50'dir. Benzer şekilde mektupla/telefonla yapılan işlemlerin de Mart ve Aralık aylarındaki artış oranı, sırasıyla, yüzde 6 ile yüzde 34 olup Ocak ayında ise yüzde 32'dir. Söz konusu hızlı artışlar sonucu, online harcamaların toplam harcamalar içindeki payı Mart 2020'de yüzde 26 iken, yıl sonunda 9 puan artarak yüzde 35'e yükselmiştir. Bu oran, Ocak ayında yüzde 33'tür (Şekil 3 ve Şekil 5).

Şekil 5 - Banka kartı ve kredi kartı ile internet üzerinden veya mektupla/telefonla yapılan harcamaların payı (Mart 2020 – Ocak 2021), %

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları